

A sada, SI

Situacionistička internacionala

1964.

„U našim aktivnostima treba videti do sada najuspešniji pokušaj *da se izađe iz dva-desetog veka*.“

* * *

„Svako istorijsko razdoblje kuje vlastiti ljudski materijal; da su našoj epohi zaista bili potrebni teorijski radovi, ona bi sama stvorila neophodne snage da toj potrebi udovolji.“

— Roza Luksemburg, *Napred*, 14. mart 1903.

Sada, kada su situacionisti već postali deo istorije i kada se čini da su njihove aktivnosti odigrale veoma specifičnu, ali svakako ključnu ulogu u raspravama o kulturi iz proteklih nekoliko godina, jedni zameraju SI na uspehu, a drugi na neuspehu.

Da bi se shvatilo pravo značenje tih pojmova, kao i skoro svih sudova koje je intelektualni establišment izrekao o SI, prvo ih treba *okrenuti naglavačke*. Ono u čemu SI nije uspela, po pravilu se smatra njenim uspehom: umetničke vrednosti koje su neki od nas počeli da priznaju, činjenica da neke naše teze postaju pomodne u sociološkim ili urbanističkim krugovima ili, naprosto, obezbeđena lična promocija svakog situacioniste odmah po njegovom isključenju iz SI. Ono najvažnije u čemu smo uspeli sastoji se u činjenici da nismo pristali na kompromise koje su nam nudili šakom i kapom; to što se nismo slepo pridržavali probnog nacrtu svog programa, dokazuje njegovo glavno, avangardno obeležje (nasuprot nekim upadljivijim), koje *treba da nas vodi dalje*. Najzad, o našem uspehu svedoči i činjenica da nas sve do danas nije priznao niko iz redova vlasti.

Nema sumnje da smo napravili brojne greške. Često smo ih ispravljali ili ostavljali takvima kakve jesu, iako su se upravo među njima mogli pronaći neki elementi koji su imali uspeha ili bi ga imali uz malo više angažovanja s naše strane. Nije teško uočiti nedostatke u našim prvim publikacijama – verbalna preterivanja, fantazije nasleđene od starog umetničkog miljea, ostatke stare politike; najzad, sve te nedostatke je najlakše kritikovati u svetlosti kasnijih zaključaka SI. Drugi faktor, koji je, prirodno, ostavio manje traga u našim spisima, opterećivao nas je mnogo više: bila je to nihilistička apstinencija, ozbiljna nesposobnost mnogih od nas da misle i postupaju kao odrasle osobe, spremne na pozitivan dijalog. Taj nedostatak je skoro uvek bio praćen najapstraktnijim i najvisokoparnijim insistiranjem na bestelesnom radikalizmu.

Postoji, međutim, jedan vid zastranjivanja koji se za nas mogao pokazati još kobnijim: bila je to opasnost da se nedovoljno jasno razlikujemo od *modernih* tendencija tumačenja i predloga u vezi s novim društvom koje nam je doneo kapitalizam – od tendencija koje, pod različitim maskama, predstavljaju samo put integrisanja u to društvo. Počevši od Konstanove interpretacije unitarnog urbanizma, ta tendencija je počela da se sve više ispoljava unutar SI i pokazala se neuporedivo opasnijom od zastarelih umetničkih koncepcija, protiv kojih smo se tako dugo borili. Bila je modernija i zato manje očigledna; pored toga, bilo je jasno da joj se smeši svetla budućnost. Naš projekat je nastao *u isto vreme* kada i moderne tendencije integrisanja. Ta dva projekta su, dakle, bila direktno suprotstavljena, ali je među njima postojala i izvesna sličnost, koju su delili samim tim što su bili savremenici. Sve do nedavno nismo poklanjali dovoljno pažnje tom aspektu problema. Zato nije nemoguće u predlozima Aleksandra Trokija, iznetim u br. 8 ovog časopisa, uprkos potpuno suprotnoj nameri njihovog autora, otkriti izvesne sličnosti sa onim žalosnim „psihodramskim“ pokušajima spasavanja raspadnute umetnosti, kojima se bavila komična *Radionica slobodnog izražavanja* u Parizu, maja ove godine. Ipak, tačka do koje smo stigli dovoljno

govori kako o našem projektu, tako i o projektu integrisanja. Sva moderna nerevolucionarna istraživanja od sada moramo smatrati i tretirati ih kao naše najljuće neprijatelje. Takvi pokušaji samo jačaju sve postojeće mehanizme kontrole.

Ipak, ne bismo smeli napustiti krajnje postaje modernog sveta samo zato da se ne bismo ličili na one koji tamo borave ili zato da ih ne bismo naučili ničemu što bi kasnije mogli upotrebiti protiv nas. Normalno je da naši neprijatelji uspevaju da nas delimično iskoriste. Nećemo im prepustiti teren postojeće kulture, niti se pomešati s njima: jasno je da bi nam oni isti vajni apostoli, koji žele da nam se dive i da nas poštuju s pristojne udaljenosti, najradije preporučili moralno bezgrešnu prvu opciju, dok se sâmi opredeljuju za onu drugu. Ne prihvatamo taj sumnjivi formalizam: baš kao i proletarijat, ne možemo se pretvarati da smo, u postojećim okolnostima, neeksploatisani – najviše što možemo učiniti, jeste da od te eksploatacije napravimo prevelik rizik za eksploata-tore. SI se jasno deklarirala kao alternativa dominantnoj kulturi, a posebno njenim takozvanim avangardnim formama. Situacionisti smatraju da bi morali zameniti umetnost, koja je mrtva – kao i separatnu filozofsku misao, čiji leš, uprkos svim naporima, niko neće uspeti da „oživi“ – pošto je *spektakl*, koji je zamenio i tu umetnost i tu misao, postao pravi naslednik *religije*. Kao i nekadašnja „kritika religije“ (koje se današnja levica odrekla, kao što se odrekla svakog mišljenja i delovanja), kritika spektakla je danas postala preduslov svake druge kritike.

Put totalne kontrole svih ljudskih aktivnosti i put neograničene stvaralačke slobode svih ljudskih aktivnosti, jedan je isti put: to je put modernih otkrića. Silom prilika hodamo istim putem kao i naši neprijatelji – doduše, najčešće tako što ih pretičemo – ali, na tom putu moramo *ostati neprijatelji*. Bolji će pobediti.

Današnja epoha može da isprobava, ali ne i da na pravi način koristi brojne inovacije, pošto je obuzeta očuvanjem starog poretka. Nužnost revolucionarnog preobražaja društva mora postati *Delenda est Carthago* („Kartagina mora biti uništena“; nap. ured.) svih naših rasprava o poželjnim inovacijama.

Revolucionarna kritika postojećih uslova života svakako ne podrazumeva neki monopol na inteligenciju, već samo na način njenog korišćenja. U sadašnjoj krizi kulture i društva, oni koji ne umeju da se služe inteligencijom nemaju pravo da se nazivaju intelektualcima. Poštedite nas priče o inteligenciji koja nema praktičnu primenu. Siroti Hajdeger! Siroti Lukač! Siroti Sartr! Siroti Bart! Siroti Lefevr! Siroti Kardan! Tikovi, tikovi i tikovi. Lišeni uputstva za korišćenje inteligencije, oni raspoložu samo karikaturalnim fragmentima istinski novih ideja, koje bi mogle da istovremeno obuhvate i ospore totalitet naše epohe. Oni ne samo da nemaju svoje, već su se pokazali nesposobnim da na iole zadovoljavajući način plagiraju tuđe ideje. Specijalizovani mislioci iskoračuju iz svojih oblasti samo da bi glumili zadivljenu publiku neke slične, podjednako propale specijalizacije, za koju nisu ni čuli pre nego što je postala pomodna. Jedan bivši specijalista za ultralevičarsku politiku, uporedo sa strukturalizmom i socijalnom psihologijom, otkriva i etnološku *ideologiju*, koja mu je do juče bila potpuno strana: u činjenici da Indijanci iz plemena Zuni nisu imali nikakvu istoriju, on nalazi briljantno objašnjenje vlastite nesposobnosti da deluje u okvirima naše istorije (nasmejaćete se do suza čitajući prvih dvadeset pet stranica časopisa *Socialisme ou Barbarie*, br. 36). Specijalistima ljudske misli ostaje da budu samo mislioci specijalizacije. Ne pretendujemo na to da raspolažemo monopolom na dijalektiku, na koju su svi pozivaju; pretendujemo samo na privremen monopol na *njenu upotrebu*.

Neki se još uvek usuđuju da našim teorijama suprotstave nužnost praktičnog delovanja, iako su se oni koji o tome bunčaju s tolikim metodološkim žarom skoro uvek pokazivali nesposobnim i za najmanji praktičan potez. Kada se u našoj epohi ponovo javi revolucionarna teorija, koja

može računati samo na sebe, ako želi da se pretoči u *novu praksu*, onda na to treba gledati kao na početak praktičnog delovanja. Ta teorija je isprva zatočena u okvirima novog akademskog neznanja, koje postojeće društvo uporno propagira i odsečena od masa na mnogo radikalniji način nego u XIX veku. Mi, naravno, delimo njenu izolaciju, rizike kojima se izlaže, kao i njenu sudbinu.

Da bi nam neko pristupio, poželjno je da se prethodno nije kompromitovao i da ima u vidu da nikada nismo pogrešili u *negativnoj* proceni ljudi, iako smo na kraći rok mogli pogrešiti u nekim sitnicama. Zato nam ne mogu pristupiti osobe koje se u teorijskom i praktičnom pogledu ne slažu s našom osudom nekih savremenika ili postojećih idejnih tokova. Neki mislioci, koji se sada spremaju da pristupe tumačenju i uređivanju modernog društva, već su ga tumačili, ali i *konzervirali* njegove starije forme, u periodu kada su, na primer, bili staljinisti. A sada bi, bez trunke stida, hteli da se ponovo oprobaju, isto onako vedro i nepokolebljivo kao i ranije, uvek orni za nove neuspehe. Drugi, koji su se u prethodnoj fazi borili protiv njih, sada im se pridružuju u zajedničkom oduševljavanju inovacijama. O specijalističkim iluzijama može se raspravljati i iz sigurnih fotelja. Ali, situacionisti se oslanjaju na znanje koje ne pripada tom spektaklu: mi nismo plaćeni državni mislioci.

Predstoji nam rad na doslednom objedinjavanju elemenata kritike i negacije (kroz ideje i akciju), trenutno rasutih širom sveta, na objedinjavanju tih svesno spoznatih elemenata i celog života tako osvešćenih ljudi i najzad, na objedinjavanju samih ljudi i prvih grupa koje su dostigle potreban nivo intelektualnog znanja i praktičnog osporavanja postojećeg društva. Usklađivanje tih istraživanja i borbe na najpraktičnijem nivou (novo međunarodno povezivanje), u ovom času se ne može zamisliti bez teorijskog usaglašavanja (na čemu neki situacionisti već rade). Na primer, da bismo bolje objasnili izvesne aspekte naših teza, koje su ponekad bile izložene na suviše apstraktan način, u ovom broju časopisa je veći prostor posvećen koherentnom iznošenju nekih primera iz svakodnevnog života. Naši projekti bi ubuduće morali biti izloženi mnogo detaljnije. Taj nastavak će u mnogo čemu prevazići ono što smo do sada postigli vlastitim snagama.

Dok savremeni bezvoljnici poslednjih godina ispiraju usta zakasnelim projektom „ulaska u dvadeseti vek“, mi smatramo da bi što pre trebalo dokrajčiti *mrtvo vreme* koje je dominiralo ovim vekom i tako staviti tačku na celu epohu hrišćanstva. U tome, kao i u svemu drugom, najvažnije je ne znati za meru. U našim aktivnostima treba videti do sada najuspešniji pokušaj *da se izade iz dvadesetog veka*.

SI br. 9, avgust 1964.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Situacionistička internacionala
A sada, SI
1964.

Maintenant, l'IS., Internationale situationniste, Numéro 9, Paris, Août 1964.
Preveo Miodrag Marković, 2008. Preuzeto iz časopisa Gradac (Čačak) br. 164–165–166,
Situacionistička internacionala: izbor tekstova, 2008, str. 157–160.

anarhisticka-biblioteka.net